

GETTY

Un adolescent ferit es mira el Glasgow del thatcherisme

QUIM ARANDA

Enfrontar-se a una primera novel·la, o al que sovint acostuma a ser el mateix, a l'intent de posar la vida en ordre i passar comptes amb la pròpia història a través d'una narració que gairebé sempre és autobiogràfica, implica exposar-se a tota mena de riscos. Per exemple, voler explicar-ho tot, de la A a la Z, amb totes les virtuts i els defectes que això comporta. Assumint-los, l'autor, o qui aspira a ser-ho, no només ha de plantar cara a un repte personal sinó, probablement, a un innegociable procés d'aprenentatge i de maduració.

Es el que va fer al llarg de deu anys el dissenyador de moda Douglas Stuart (Glasgow, 1976), establert a Nova York fa més de dues dècades. La meitat d'aquest temps l'ha dedicat a escriure *La història*

d'en Shuggie Bain (Edicions de 1984), a grans trets la seva vivència entre els 6-7 anys i els 16 a la capital industrial d'Escòcia. El llibre va aconseguir el premi Booker del 2020, plataforma de llançament molt més que envejable per a qualsevol novel·lista consagrat.

Una història colpidora i emotiva

Stuart va créixer en una ciutat maltractada pel govern de Margaret Thatcher, que va arribar al poder quan ell tenia 3 anys i que quan en tenia 8 ja havia aconseguit destruir els miners i els seus sindicats: anys d'anorreament i d'ensorrament d'un món que coincideix amb l'ensulsiada de l'entorn familiar –el de la mare, de fet– del Shuggie Bain de la narració.

El Glasgow dels obrers –“el salvatge oest originari”, on “encara poden arrencar-te la cabellera a Ma-

LA HISTÒRIA D'EN SHUGGIE BAIN

DOUGLAS STUART
EDICIONS DE 1984 /
SEXTO PISO
TRAD. NÚRIA
BUSQUET MOLIST
576 PÀG. / 23,90 €

ryhill Road un dia entre setmana al vespre”, com diu un dels personatges– és el degradat paisatge de fons. Però també és, sobretot, un dels dos grans protagonistes de la novel·la. L'altre no és pas l'esmentat Shuggie Bain del títol, sinó la seva mare, l'Agnes, una dona que es vol escapar del seu destí –somiant, imaginant les vides que no pot tenir, parlant amb un accent que no és el de la seva gent– i que cau en l'alcoholisme.

Saber que la mare de l'autor també va patir la mateixa malaltia, i que finalment va morir a conseqüència de les seqüeles de la beguda quan Stuart era un adolescent, ajuda a situar les coordenades del drama personal de l'escriptor. Però, atès que és el que també entoma Shuggie Bain, pot fer que l'obra es lleixi amb més mèrits dels que realment té, que no són pocs però tampoc no tants com s'ha esbombat, almenys per a aquest humil lector.

Perquè, sobretot, la novel·la té un problema fonamental, ja apuntat. I és que Stuart ho vol explicar tot amb tant de detall que aconseguix que bona part de la veritat que conté la història de l'Agnes –i la devoció que li té el fill, el Shuggie, que la cuida com ella hauria de cuidar-lo a ell i no pot fer-ho– es perdi de tant en tant enmig d'un garbuix una mica massa barroc, i amb massa actors al mig de la pista de ball; actors no necessàriament rellevants però que sens dubte pertanyen a una galeria interior a què l'autor no ha volgut renunciar. *Less is more*, però.

La història d'en Shuggie Bain és emotiva. Colpidora en alguns moments. I resulta impossible no sentir empatia amb l'Agnes quan diu al seu fill, en el moment de canviar de barri: “I tu... podràs ser com els altres nens. Podrem ser persones noves de trinca”. Però aquesta expressivitat no és suficient per acabar de connectar amb el to d'una narració d'estil digressiu, que es perd en meandres i que, de vegades, no acompanya gens els cops que vol etzibar *Stuart Bain*. La fluïdesa de la lectura, i per tant de la història, en queda força llastada. ❖

El caminant i el mur

JORDI LLAVINA

En l'obra poètica de Susanna Rafart, hi ha un respecte estricte per la tradició i un gust exquisit per la forma. De sempre, la ripollesa ha conreat un vers ben tallat, elegant i precís, en què cada paraula és a lloc i cada imatge hi té el punt de gravidesa escaient. Una poesia de reminiscències post-simbolistes, que fuig del pla realisme íntim i del conceptualisme treballós, entre altres expressions de les modes variables. Els seus versos fan bona companyia als de Carles Riba o Màrius Torres, als de Rosa Leveroni i, per descomptat, als del Vinyoli d'*El Callat*, amb qui l'autora comparteix la flaca per desentrançar els misteris “del llibre estrany de la natura”. Aquest darrer poeta,

a més, hi és convocat en forma d'epígraf –la citació inicial–. Com també hi és convocada, més endavant, Emily Dickinson, la veu de la qual ressona en alguns passatges de *D'una sola branca*.

Lirisme delicat i fascinator

La primera poesia, *El caminant*, ens presenta un personatge que sembla que camini en cerca de sentit. En aquesta peça inicial, ja hi apareixen dos conceptes que anirem retrobant després: el d'*urna* i el de *gebre* (“s'interina en la medul·la / del bosc gebrat”). Hi fa fred, en aquest llibre, el fred de la mort: “cega la mà descansa en el sudari / d'un temps finit”. Pertot, escampat, aquest alè de glaç: “tens fred quan seus en el pedrís / i tems els blaus monyons de les moreres”. Perquè la primera part, *L'arc en la llum*, és una bella elegia a la mort

D'UNA SOLA BRANCA
SUSANNA RAFART
PROA
72 PÀG. / 15 €

del pare. La segona, *De les coses concretes*, continua apregonant el misteri de la pèrdua (que és tant com dir el “misteri de la vida”).

La poesia de Rafart no és fàcil, i fins ens pot fer l'efecte de ser una mica massa críptica. Però una de les trenta poesies –breus, contingudes– de la primera secció, la número 20, pren un caire diferent. El *tu* que s'hi fa servir no és autoreferencial –per entendre'ns, com un jo emmascarat, un mirall de la consciència–, sinó el d'un apòstrofe amb el qual s'invoca el pare: “Després de tu, el vell taronger / floria cada primavera”. Encara més, la veu del pare s'hi fa sentir amb una frase que té alguna cosa d'admonitòria: “–El taronger només farà taronja amarga”. Malgrat que no entenc la coma final, és una poesia que fa una funció similar a la d'una paret mestra en una

casa. *D'una sola branca* ens encara amb el misteri. S'hi arriba per una “escala fosca”. Hi ha un camí que mena a la “tomba del pare”. La força i la bellesa del vers s'hi fan sempre presents: “era una estreta carretera i el vent amorosa / l'aigua escapçada per la rocalla”. Un lirisme delicat i fascinator alhora. Hi ha, però, l'amenaça d'una altra mort: la de no collir la rosa quan toca (“Tot el dia seràs la sang de Crist”). També la que exemplifiquen, cíclicament, la naturalesa o, definitivament, una vella foneria, que “és ara l'urna d'heures tardorals”. En la poesia final, Rafart signa el lloc de la memòria i la ferida de la pèrdua. Hi ha arribat després de comprendre una severa elegia, dotada de ressons clàssics: “Per què corren els gossos cap aquí, / entre encenalls, l'aurora rosegant?” ❖